

3,54
EDI total

PREDLOG EKSPERTSKOG TIMA – MEŠOVITI SISTEM

EDI je indeks demokratičnosti izbornih sistema. Koristi se za procenu kvaliteta predloga izbornih sistema koje predlažu političke stranke, stručna javnost i civilno društvo u Srbiji.

NIVO DEMOKRATIČNOSTI

4-5 VISOK

3-4 ZADOVOLJAVAJUĆI

2-3 SREDNJI

1-2 NIZAK

0-1 VEOMA NIZAK

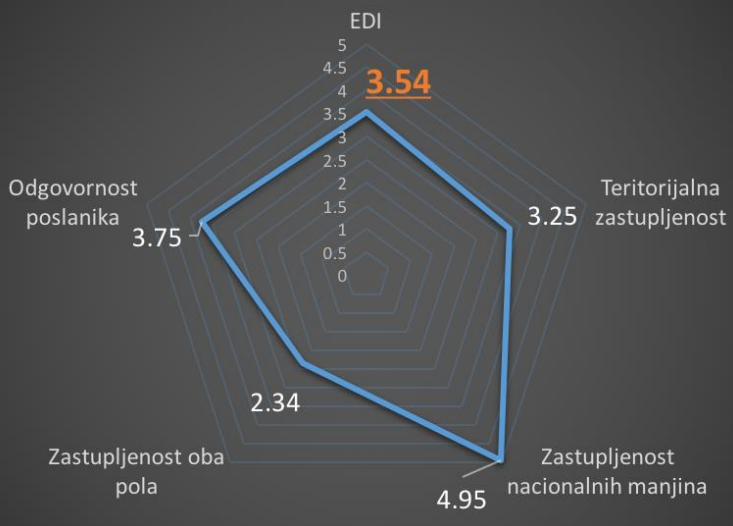
Opis predloga izbornog sistema: Skupština ima 250 poslanika, od kojih se 125 bira većinskim sistemom, a 125 proporcionalnim. Poslanici koji se biraju u većinskom sistemu biraju se kroz glasanje u 125 izbornih jedinica. Svaka izborna jedinica bira jednog poslanika direktno i građani glasaju za kandidate (imenom i prezimenom). Na ovaj način se bira 125 poslanika izabranih u većinskom sistemu. Za drugih 125 poslanika, Srbija je jedna izborna jedinica i primenjuje se cenzus od 5% za liste stranaka, 7% za koalicije dve stranke, a 10% za koalicije sa tri i više stranaka. Izborne liste su zatvorene. Predstavnici nacionalnih manjina se u većinskom sistemu obezbeđuju iscrtavanjem izbornih jedinica koje odgovaraju teritorijalnoj zastupljenosti manjina, a u proporcionalnom delu ukidanjem cenzusa i uvođenjem prirodnog praga.

Teritorijalna zastupljenost Srbije u parlamentu: Ovaj sistem bi obezbedio daleko veću teritorijalnu zastupljenost Srbije u odnosu na postojeći. Zahvaljujući postojanju 125 izbornih jedinica, svaki od 125 regiona bi imao svog poslanika/cu. Ovih 125 jedinica bile bi približne veličine (sa oko 56.000 stanovnika u jednoj izornoj jedinici). Takođe, sistem predviđa uslov da kandidati za poslanike imaju prebivalište u izornoj jedinici u kojoj se kandiduju najmanje 12 meseci pre održavanja izbora. Predlog izbornog sistema tako onemogućava partije da daju kandidate npr. iz Novog Sada za izbornu jedinicu u Zapadnoj Srbiji.

Prisustvo predstavnika nacionalnih manjina u parlamentu: Prisustvo nacionalnih manjina u parlamentu obezbeđuje se na dva načina: u broju poslanika koji se biraju većinskim sistemom gde izborne jedinice prate teritorijalnu zastupljenost pripadnika manjina (na ovaj način građani npr. mađarske nacionalnosti u izornoj jedinici gde su većina ostvaruju mogućnost da biraju svoje kandidate putem većinskog sistema). Za onaj broj poslanika koji se biraju proporcionalno, ukida se cenzus za liste stranaka nacionalnih manjina i uvodi prirodni prag koji omogućava da liste nacionalnih manjina dobiju procenat mandata koji odgovara procentualnom učešću pripadnika te manjine u ukupnom broju stanovnika Srbije. Na ovaj način, ovaj predlog izbornog sistema još u većoj meri obezbeđuje adekvatno prisustvo manjina od postojećeg sistema.

Prisustvo manje zastupljenog pola u parlamentu: Za razliku od postojećeg izbornog sistema, ovaj predlog teži paritetnoj zastupljenosti oba pola. Reč je o zastupljenosti koja odgovara odnosu broju muškaraca i žena na nacionalnom nivou. U tom smislu, predlog izbornog sistema predviđa da izborne liste u proporcionalnoj komponenti sistema budu strukturirane tako da sadrže podjednak broj muškaraca i žena. Zatvoreni tip liste omogućuje ulazak kandidata po redosledu na listi, a zahtev bi bio da predstavnici dva pola naizmenično budu zastupljeni na listi. Na ovaj način se obezbeđuje minimum 62 mesta u parlamentu za manje zastupljeni pol. Preko toga, većinska komponenta sistema može doprineti fokusiranju političkih interesa žena i kanalisanju ženskih glasova ka kandidatkinjama za poslanice i političke teme od posebnog značaja za žene. Na taj način, pomaže se regrutovanje elite i izgradnja novog političkog profila kandidatkinja u izbornom procesu.

Odgovornost poslanika u odnosu na građane: Predlog izbornog sistema predviđa 10 mera koje jačaju stepen odgovornosti izabranih poslanika u odnosu na građane: 1. Građani imaju pravo da budu birani za poslanike, bez diskriminacije, 2. Dozvoljene su candidature/liste kandidata koje su podnete od strane građana/grupa građana, 3. Ukoliko se traži podnošenje potpisa, izborni zakon ne treba da zahteva više od 1% potpisa birača u datoj izornoj jedinici (utvrđuje Kodeks dobre prakse u izbornim stvarima). 4. Ukoliko se traži polaganje depozita kako bi se sprečile neozbiljne candidature, on treba da bude vraćen u slučaju kada se dobije određeni procenat glasova (npr. 1%), 5. Svaki birač ima pravo na pravnu zaštitu izbornog prava i pravo na pravni lek u slučaju povrede prava, 6. Svaki pojedinac, kome je povredno pravo kandidovanja, ima pravo žalbe, 7. Postoji pravna zaštita pred nepristrasnim i nezavisnim telom (sudom), 8. Postupci po kojima postupaju nadležni organi su definisani (izbornim zakonom) i unapred poznati. 9. Izborni sporovi rešavaju se na više nivoa (izborna administracija, sudovi, ustavni sudovi), 10. Izabrani predstavnici treba da provode određeni deo vremena u svojoj izornoj jedinici, da budu u kontaktu sa građanima, da podnose periodične izveštaje o svom radu i sl.

UKUPNA OCENA: Mešoviti sistem bi predstavljao veliku novinu i u načinu glasanja, što može posebno prvih nekoliko izbornih ciklusa učiniti komplikovanijim za glasače. Ipak, Ovaj sistem obezbeđuje da je cela Srbija zastupljena u parlamentu (doduše, ne nužno u odgovarajućoj meri), da makar 25% poslanika bude manje zastupljeni pol, a prisustvo nacionalnih manjina je velikim brojem mera obezbeđeno i to je svakako najjača strana ovog predloga.